

4. Соціально-демографічна ситуація в Україні: шляхи подолання наслідків війни. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/sotsialno-demografichna-sytuatsiya-v-ukrayini-shlyakhy-podolannya>

5. Самченко В. Демографічна криза: на відновлення Україні може знадобитися 50 років. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3671923-demograficna-kriza-na-vidnovlenna-ukraini-moze-znadobitisa-50-rokiv.html>

6. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

Анастасія ПРОХОРЕНКО

*студентка першого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування»,
НаУКМА*

ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: культурна спадщина, об'єкт культурної спадщини, воєнний стан, охорона культурної спадщини, ЮНЕСКО.

Мета дослідження полягає у визначенні проблем, що виникли після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну та можливих шляхів їх вирішення у сфері охорони культурної спадщини.

«Культурна спадщина – сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини. Охорона культурної спадщини – система правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних, інформаційних та інших заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіяння шкоди, забезпечення захисту, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єктів культурної спадщини» [1].

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року ознаменувало новий етап російсько-української війни, яка почалася ще в 2014 році і, за деякими оцінками, є найбільшою війною в Європі з часів Другої світової війни. Повномасштабне російське вторгнення завдало колосального удару багатьом сферам нашого життя: економічній сфері, сфері бізнеса та підприємництва, соціальній сфері, сфері енергетики, сфері туризму, екології, тощо. Колосальної шкоди було

завдано і культурній сфері. Під час військових дій значна частина культурної спадщини України була знищена, пошкоджена або опинилася під загрозою. Масштаби трагедії невідомі досі, але вже зрозуміло, що багато історичних та культурних пам'яток ми втратили назавжди. Отож, розглянемо аспекти охорони культурної спадщини під час повномасштабного вторгнення.

Почнемо з того, що дізнаємось, хто ж несе відповідальність за збереження культурних пам'яток (не беремо до уваги особисті колекції громадян чи якісь сімейні культурні цінності людей, а зосередимо увагу на державному захисті сфери культури України). Державне управління у сфері охорони культурної спадщини покладається на Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважені органи охорони культурної спадщини [1]. «До спеціально уповноважених органів охорони культурної спадщини належать: центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини; орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим; обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації; виконавчий орган сільської, селищної, міської ради» [1].

Що ж відбувається з об'єктами культурної спадщини під час війни? Як не прикро це говорити, але ситуація трагічна. Після місяця повномасштабної війни, 25 березня, Державна служба України з етнополітики та свободи совісті нараховувала щонайменше 59 пошкоджених релігійних об'єктів у щонайменше 8 областях, а вже 1 квітня 2022 року ЮНЕСКО повідомила, що війна частково або повністю знищила щонайменше 53 культурні об'єкти, включаючи 29 церков, 16 історичних будівель, 4 музеї та 4 пам'ятники (список не був вичерпним і не претендував на це) [2].

Станом на 28 листопада 2022 року ЮНЕСКО підтверджувало знищення або пошкодження 221 об'єкта культурної спадщини України: 98 релігійних споруд, 78 історичних будівель та культурних закладів, 18 пам'ятників, 17 музеїв та 10 бібліотек [3].

Злочинів проти нашої культури настільки багато, що для наочної демонстрації масштабів руйнації, Український культурний фонд запустив інтерактивну «Мапу культурних втрат». На карті позначені різними кольорами зруйновані, пошкоджені та повністю знищені пам'ятки культури [4].

Згідно з даними порталу «Зруйнована культурна спадщина України», станом на квітень 2023 року було зафіксовано 1189 об'єктів культурної спадщини, які пошкоджені або зруйновані. З цих об'єктів 63 є музеями, 305 – релігійними спорудами, а 569 – старовинними будівлями [5].

«Оскільки війна ще триває, ці цифри не є остаточними і ще зміняться під час визволення нині окупованих територій і оцінки усіх руйнувань.

Зараз, де це можливо, проводиться оцінка збитків, здійснюється консервація пошкоджених об'єктів для їх захисту від подальшого пошкодження, а також збираються кошти на їх відновлення. Справжній розмір руйнувань буде відомий після завершення війни та повної деокупації всіх територій України. В майбутньому країна, після війни, перетвориться на величезний будівельний майданчик і буде потребувати великої кількості фахівців» [7].

Після закінчення війни в Україні буде велика кількість нагальних проблем, для вирішення яких будуть потрібні час, фінанси та людські ресурси. Я сподіваюсь, що на фоні відновлення промисловості, економіки, житлової та соціальних сфер, ми не забудемо про цінність української культури. Бачення українцями своїх святинь, культурних та етнічних символів у цілому стані має велике значення для психоемоційного стану громадян. Ми маємо пронести нашу етнічну та культурні ідентичність через віки для наших спадкоємців, отож маємо відновити те, що дісталось нам від предків. «Під час процесу відбудови України можна використати світовий досвід, яким користувалися у Польщі після Другої світової війни та у Хорватії після Війни за незалежність. На прикладі Варшави можна побачити як повністю відновити зруйновані будівлі до їхнього історичного вигляду за допомогою фотографій, картин і креслень. Зовнішній вигляд відновлених історичних центрів наближений до того, що було до війни, але внутрішнє планування орієнтоване на сучасні потреби. У Хорватії, під час воєнних дій у 1991-1992 роках, архітектурні пам'ятки в історичному центрі міста Дубровник зазнали часткових пошкоджень. Досвід їхньої реставрації також може бути корисним для України, особливо там, де можна відновити будівлі замість будівництва їх з нуля» [7].

Висновки. Але що можуть зробити наразі пересічні українці, під час війни, задля охорони та відновлення культурної спадщини? Я гадаю, що оберігати пам'ятки на вже деокупованих територіях, донатити на армію і у фонди відбудови України, а також навчатись. Після перемоги нам потрібні будуть фахівці будівельно-реставраційної галузі. Процес відновлення об'єктів культурної спадщини – спільна праця істориків, мистецтвознавців, інженерів, конструкторів, ландшафтних архітекторів, художників, реставраторів, а також будівельників, малярів та представників інших робітничих спеціальностей. Усі ці фахівці будуть залучені до ремонту, реставрації та відновлення автентичних предметів історичної та культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

2. World heritage at risk amid Ukraine war, U.N. cultural agency says. *Reuters*. 01.04.2022. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/world-heritage-risk-amid-ukraine-war-un-cultural-agency-says-2022-04-01/>
  3. Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO. 17.07.2022. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/damaged-cultural-sites-ukraine-verified-unesco>
  4. Мапа культурних втрат. URL: <https://uaculture.org/culture-loss/>
  5. Український культурний фонд URL: <https://ucf.in.ua/>
  6. Зруйнована культурна спадщина України. Міністерство культури та інформаційної політики України URL: <https://culturecrimes.mkip.gov.ua>
  7. Журавель Д. Повоєнне відновлення культурної спадщини: яких фахівців потребуватиме країна. URL: <https://shotam.info/povoienne-vidnovlennia-kulturnoi-spadshchyny-iakykh-fakhivtsiv-potrebuvatyme-kraina/>
-

Марія РЕШКО

*студентка другого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування»,
НаУКМА*

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЖЕНЦІВ У ДЕРЖАВАХ ЄВРОПИ (НА ПРИКЛАДІ ФРН)

Ключові слова: соціальне забезпечення біженців, міграційна політика, міграційна криза, російсько-українська війна.

Метою є визначення засад функціонування соціального захисту біженців в Європі, зокрема в Німеччині, та розглянути переваги та недоліки соціального захисту такої категорії населення на прикладі міграційної кризи в Німеччині, спричиненою повномасштабним вторгненням РФ в Україну.

Європейські держави прийнято вважати взірцем у політичному, економічному, правовому та соціальному контексті. Проте, незважаючи на ефективне функціонування усіх вище зазначених сфер, ці країни періодично потерпають від міграційних криз.

Європа стикалася з проблемою масового міграційного руху суспільства ще до початку Другої світової війни.

Біженство, для приймаючих країн, розглядається з точки зору надання соціальних послуг, тим хто цього потребує. Цікавим є те, що серед європейських країн існує категоризація соціальних послуг від держави.